

**Vizitarea muzeelor
și memorialelor
dedicate
Holocaustului
prin prisma
drepturilor omului
și a demnității
umane**

Ghid pentru profesori

Vizitarea muzeelor
și memorialelor dedicate
Holocaustului prin prisma
drepturilor omului
și a demnității umane

Ghid pentru profesori

Autoare: Oana Neștian-Sandu

Mulțumiri

Autoarea dorește să mulțumească următoarelor persoane care fac parte din echipa TOLI, din rețeaua de organizații partenere și din comunitatea de profesori TOLI, care au oferit feedback, revizuirii și sprijin în elaborarea acestei publicații:

Oana Bajka, Directoare Adjunctă, Programul Internațional TOLI

Tena Banjeglav, Directoare Adjunctă, Educație și Dezvoltare, Programul Internațional TOLI

Michael Franke, Expert în educație

Andrea Szonyi, Directoare, Fundația Zachor pentru Memorie Socială

Un grup de 30 de profesori și parteneri TOLI din 13 țări care au participat la seminarul internațional organizat la Dachau în aprilie 2025: Ingrid Alexovics (Ungaria), Petra Baranová (Slovacia), Dušica Biševac (Serbia), Eriona Biçoku (Albania), Felicia Elena Boșcodeală (România), Genny Catalano (Italia), Nino Chikhladze (Georgia), Roma Diktaraitė (Lituania), Biljana Drobnjak (Serbia), Matthaios Foufoudakis (Grecia), Liliana García García (Spania), Aneliya Grozdanova (Bulgaria), Alkida Hidri (Albania), Claudia Loredana Horjea (România), Paula Ivanova (Bulgaria), Valerija Jakupec-Zvonar (Croatia), Željka Jovanovac (Croatia), Rusudan Karkadze (Georgia), Nives Kralj Kovacic (Croatia), Brisejda Lala (Albania), Katarzyna Łaziuk (Polonia), Amilia Makraki (Grecia), Maria Vincenza Matteucci (Italia), Rita Meskiene (Lituania), Natia Natsvlishvili (Georgia), Lucia Obrinová (Slovacia), Carmen Alexandra Stadoleanu (România), Marija Stojanovic (Serbia), Ingrida Vilkiene (Lituania), Marta Wasielewska (Polonia).

Publicat de TOLI – Institutul Olga Lengyel pentru Studierea Holocaustului și Drepturile Omului, 2025
58 E 79 Street, New York, New York, 10075
www.tolinstitute.org

TOLI – Institutul Olga Lengyel pentru Studierea Holocaustului și Drepturile Omului susține profesorii în predarea Holocaustului și în discutarea relevanței sale pentru drepturile omului și responsabilitatea civică în prezent. Misiunea TOLI este ancorată în moștenirea supraviețuitoarei Holocaustului Olga Lengyel și se concretizează în programe de dezvoltare profesională în Statele Unite, Europa și America Latină, formând comunități de profesori care predau cu empatie, acuratețe și respect pentru demnitatea umană. Prin seminare, granturi și rețele internaționale, TOLI sprijină profesorii în eforturile lor de a-și ghida elevii să înțeleagă relația dintre trecut și prezent și să contribuie la construirea unor societăți mai echitabile și mai incluzive.

Aceste materiale sunt distribuite sub licența CC BY-NC și pot fi utilizate, distribuite sau adaptate, cu condiția să nu fie utilizate în scopuri comerciale, iar autoarea și TOLI să fie menționate în mod corespunzător. Ele pot fi incluse gratuit în activități educaționale sau non-profit, dar nu pot fi vândute sau utilizate în scopul obținerii de profit.

ISBN: 978-1-972926-03-1

Cuprins

Introducere	5
De ce este importantă vizitarea muzeelor și a memorialelor prin prisma drepturilor omului?	7
Pregătirea și organizarea vizitelor la muzee și memoriale prin prisma drepturilor omului	9
Înainte de vizită	10
Comunicarea cu părinții și tutorii	10
Pregătirea temeinică a elevilor și elevelor înainte de vizită	10
Aspecte practice și comportamentale	11
Pregătire și sprijin emoțional	12
Propria pregătire a profesorilor	12
În timpul vizitei	14
Crearea unui cadru propice pentru alegeri și reflecție	14
Abordarea constructivă a reacțiilor emoționale și a comportamentului necorespunzător	14
Respectarea demnității umane în explorarea trecutului	14
După vizită	16
Reflecție inițială la fața locului	16
Recunoașterea emoțiilor	16
Continuarea reflecției în clasă	16
Cultivarea unui simț al responsabilității	17
Dezvoltarea competențelor elevilor pentru a deveni ambasadori ai memoriei și ai cetățeniei active	17
Sugestii de activități pentru vizitele la muzee și memoriale	18
A. Ancorarea evenimentelor istorice într-un cadru al drepturilor omului	18
Fișă de lucru: Ghid de observare a drepturilor omului pentru vizite la muzee sau memoriale	20
B. Conectarea cu istoria prin povești personale	21
Fișă de lucru: Fișa de observație a poveștii personale	23
C. Explorarea comportamentului uman din timpul Holocaustului	25
Fișă de lucru: Explorarea comportamentului uman din timpul Holocaustului	27
D. Parcurhuri tematice pentru aprofundarea înțelegerii	28
Fișă de lucru: Observații: Parcurhuri tematice	30
Resurse suplimentare	31
Glosar	32

Introducere

Această resursă a fost elaborată ca răspuns la nevoile exprimate de profesori din Rețeaua Europeană TOLI de a avea instrumente practice pentru a organiza vizitele elevilor și elevelor la muzee și memoriale dedicate Holocaustului. Dorind să depășească metodele tradiționale, unii profesori au cerut sprijin cu privire la organizarea acestor vizite folosind metodologia interdisciplinară a TOLI, care integrează educația despre Holocaust, educația pentru drepturile omului și educația interculturală pentru a promova gândirea critică, empatia și cetățenia activă.

În prezent, o rețea în continuă extindere formată din peste 2.000 de profesori din mai mult de 15 țări europene include absolvenții seminarelor naționale TOLI, implementate în strânsă colaborare cu organizații locale. După formarea inițială, acești profesori continuă să aibă acces la oportunități de dezvoltare profesională prin Programul de Granturi TOLI, seminare transnaționale și comunități de practică active la nivel național și european, prin care sunt sprijiniți să creeze un impact pe termen lung în săli de clasă și în comunități locale de pe întreg continentul.

Această resursă completează Manualul *Lecțiile trecutului ca impuls spre acțiune – O abordare interdisciplinară: educația despre Holocaust, educația pentru drepturile omului și educația interculturală*¹, care oferă planuri de lecție și strategii pedagogice utile în lucrul cu elevii. În timp ce manualul pune bazele conceptuale, acest ghid se concentrează în mod specific pe potențialul educațional al vizitelor în afara sălii de clasă – oferind recomandări practice pentru pregătirea, desfășurarea și valorificarea ulterioară a acestor experiențe, astfel încât ele să fie organizate cu atenție și respect și să aibă un impact semnificativ asupra elevilor și elevelor.

Vizitele educaționale la muzee și memoriale ale Holocaustului joacă un rol important în aprofundarea înțelegerii istoriei, păstrarea memoriei și promovarea reflecției civice și morale. Pe măsură ce numărul supraviețuitorilor Holocaustului aflați încă în viață continuă să scadă, aceste locuri capătă o semnificație tot mai mare ca martori durabili ai istoriei – locuri care duc mai departe memoria atunci când mărturiile directe nu mai sunt posibile. Fie că este vorba despre vizitarea unor muzee mari ale Holocaustului sau a unor locuri ale memoriei mai mici, impactul acestor vizite depinde de modul în care sunt gândite și contextualizate. Astfel, devine esențial ca scopul vizitei să includă obiective și rezultate clare de învățare. Acest ghid sprijină profesorii în crearea unor experiențe de învățare semnificative, bazate pe principiile educației pentru drepturile omului – încurajând elevii și elevele să facă legătura între nedreptățile din trecut și responsabilitățile din prezent și să reflecteze asupra rolului lor în apărarea demnității umane.

Profesorii care însoțesc elevii și elevele la locurile ale memoriei dedicate Holocaustului – fie că este vorba despre instituții memoriale mari, foste ghetouri sau locuri de comemorare mai mici, cum ar fi marcaje ale deportărilor sau *Stolpersteine*² – pot valorifica principiile prezentate în acest ghid pentru a planifica vizite care să se desfășoare cu respect, să sprijine reflecția și să fie semnificative din punct de vedere educațional.

Acest ghid este organizat în două părți complementare. Prima parte oferă îndrumări generale pentru profesori cu privire la modul de pregătire, desfășurare și analiză ulterioară a vizitelor la muzee și locuri comemorative dedicate Holocaustului. Urmărind etapele firești ale unei vizite – înainte, în timpul și după – ghidul oferă strategii pentru a sprijini pregătirea logistică și emoțională, pentru a încuraja implicarea elevilor și elevelor la fața locului și pentru a consolida reflecția și învățarea ulterioară.

1 Manualul este disponibil în 12 limbi: <https://www.toli.us/european-seminar-handbooks/>

2 Plăci memoriale de mici dimensiuni, amplasate în pavajul din fața ultimei adrese la care victimele sau supraviețuitorii Holocaustului au locuit în mod voluntar înainte de deportare.

În partea a doua sunt prezentate o serie de activități concrete pe care profesorii le pot integra în aceste vizite. Fiecare activitate este însoțită de o fișă de lucru care a fost concepută pentru a sprijini observarea, reflecția și discuțiile cu elevii și elevele. Aceste materiale pot fi utilizate ca atare sau pot fi adaptate la vârsta, contextul și nevoile elevilor și elevelor. Împreună, activitățile și fișele de lucru oferă instrumente practice pentru a sprijini profesorii să organizeze vizite bine gândite, de impact, bazate pe principiile drepturilor omului și ale demnității umane.

La finalul ghidului se află un glosar care oferă definiții ale următorilor termeni cheie: locuri istorice, locuri memoriale / locuri ale memoriei, educația pentru drepturile omului, competențe pentru cultură democratică și distorsionarea Holocaustului.

De ce este importantă vizitarea muzeelor și a memorialelor prin prisma drepturilor omului?

Vizitarea muzeelor și a memorialelor dedicate Holocaustului nu reprezintă doar o incursiune în istorie, ci poate fi și o experiență educațională profundă, bazată pe valorile universale ale drepturilor omului și ale demnității umane. Aceste locuri păstrează memoria unuia dintre cele mai întunecate capitole din istoria umanității și în același timp oferă un spațiu de reflecție asupra trecutului, într-un mod care inspiră asumarea responsabilității în prezent și în viitor.

Holocaustul – o tragedie marcată de o imensă suferință umană – a fost rezultatul negării sistematice a drepturilor fundamentale și a demnității a milioane de oameni: în primul rând evrei, care au fost vizați pentru anihilare totală, dar și romi și sinti, persoane cu dizabilități, persoane LGBTQ+, martori ai lui Iehova, oponenți politici și așa-numitele persoane „asociale” – toți cei care nu se conformau viziunii naziste asupra societății.

Abordarea acestor locuri din perspectiva drepturilor omului mută accentul de pe istorie ca o realitate îndepărtată, pe istorie ca parte integrantă a prezentului și ca un îndemn la acțiune. Această perspectivă leagă nedreptățile trecutului de problemele contemporane și ne invită să reflectăm critic asupra condițiilor care au permis săvârșirea unor astfel de crime și asupra modului în care acestea pot fi prevenite în viitor. Este tentant să vedem Holocaustul ca pe ultimul capitol al antisemitismului, dar, în realitate, antisemitismul a persistat și în deceniile care au urmat și este alarmant de prezent și astăzi. De-a lungul anilor, antisemitismul s-a adaptat, a reapărut și continuă să amenințe comunitățile evreiești și astăzi. În mod similar, rasismul anti-romi – care a fost parte integrantă a ideologiei și a politicilor naziștilor și ale colaboratorilor lor – continuă să persiste în Europa contemporană, fiind adesea trecut cu vederea sau minimalizat. Muzeele și locurile memoriale ale Holocaustului ne provoacă să recunoaștem aceste continuități periculoase și să înțelegem că stereotipurile, teoriile conspirației și limbajul dezumanizant care au alimentat Holocaustul nu au dispărut. Amintirea trecutului nu este suficientă dacă nu ne determină să acționăm, să luptăm împotriva antisemitismului, a rasismului anti-romi și a tuturor formelor de discriminare și nedreptate care amenință demnitatea umană în societățile noastre de astăzi.

Când muzeele și locurile memoriale dedicate Holocaustului sunt vizitate prin prisma demnității umane, ele creează oportunități valoroase de conectare cu dimensiunea umană a trecutului. Aceste spații păstrează adesea nu numai urmele fizice ale atrocităților, ci și povești personale, fragmente din vieți trăite odinioară: nume, fotografii, scrisori scrise de mână, obiecte lăsate în urmă. Această abordare invită elevii și elevele să vadă victimele nu ca numere anonime, ci ca persoane reale cu familii, profesii, aspirații, bucurii și lupte cotidiene. Prin contactul cu aceste povești profund personale, elevele și elevii înțeleg că Holocaustul nu a fost doar un eveniment istoric, ci o adevărată ruptură în nenumărate vieți individuale și comunități. În acest fel, experiența de vizitare nu este doar un exercițiu de rememorare a dimensiunii crimelor, ci și un act de recunoaștere și onorare a umanității fiecărei persoane a cărei viață a fost afectată sau pierdută. În același timp, locurile memoriale sunt și spații în care putem învăța despre prezent și viitor: ele dezvăluie modul în care o societate alege să-și amintească trecutul, modul în care dorește să se prezinte și valorile pe care dorește să le susțină în prezent și în viitor.

Mai mult, atunci când sunt abordate prin prisma demnității umane, muzeele și memorialele dedicate Holocaustului devin spații de învățare despre curaj moral, rezistență și solidaritate. Poveștile de viață ale Dreptilor între Popoare

– persoane care au apărat drepturile și demnitatea altora, asumându-și adesea mari riscuri personale – pot oferi lecții neprețuite pentru profesori și elevi, oferind modele de empatie, responsabilitate civică și curaj de a acționa în fața nedreptății.

Într-o perioadă în care drepturile omului sunt încă fragile în multe regiuni ale lumii și în care discursurile instigatoare la ură, intoleranța și teoriile conspirației se răspândesc cu ușurință, rolul educațional al muzeelor și al memorialelor dedicate Holocaustului este din ce în ce mai relevant. Vizitarea acestor locuri prin prisma drepturilor omului încurajează reflecția atât asupra a ceea ce s-a întâmplat, cât și asupra modului în care ne dorim să fie societățile noastre. Această abordare consolidează ideea că apărarea demnității umane nu este responsabilitatea câtorva persoane, ci a noastră, a tuturor. Ne îndeamnă să înfruntăm nedreptatea, să apreciem diversitatea, să respectăm drepturile omului, să cultivăm empatia și să ne dezvoltăm și alte competențe pentru cultură democratică, esențiale pentru construirea unor societăți democratice și incluzive, în care fiecare persoană poate trăi cu demnitate.

Vizitarea muzeelor și a memorialelor dedicate Holocaustului prin prisma drepturilor omului oferă, de asemenea, elevilor și elevelor instrumentele necesare pentru a analiza critic nu numai istoria, ci și modul în care aceasta este comemorată și interpretată. În unele cazuri, locurile în sine pot oferi informații distorsionate sau selective, influențate de agende naționale care minimalizează colaborarea locală, accentuează victimizarea națională sau omit anumite grupuri de victime. Un cadru al drepturilor omului încurajează elevii și elevii să conteste aceste distorsionări, să recunoască omisiunile și să examineze modul în care memoria poate fi influențată de forțele politice și sociale. Având ca reper principiile universale ale demnității umane, ale justiției și ale responsabilității, elevii și elevele sunt mai bine pregătiți/pregătite să identifice distorsionarea Holocaustului susținută de stat, precum și alte forme de distorsionare a Holocaustului. Această abordare trece dincolo de organizarea unor vizite ca simple experiențe de învățare pasivă, dezvoltând capacitatea elevilor și elevelor de a reflecta în mod critic asupra procesului de comemorare și de a înțelege că modul în care ne amintim Holocaustul influențează felul în care reacționăm la nedreptățile din prezent.

În același timp, explorarea muzeelor și a locurilor memoriale dedicate Holocaustului prin prisma demnității umane afirmă demnitatea tuturor persoanelor implicate – nu doar a victimelor, ale căror vieți și identități sunt comemorate, ci și a persoanelor care vizitează locurile respective. Această perspectivă încurajează abordarea trecutului cu respect, promovează un mediu de învățare incluziv și bazat pe reflecție, recunoscând că o confruntare cu o istorie atât de traumatică poate fi dificilă din punct de vedere emoțional și că vizitatorii – în special elevii și elevele – trebuie sprijiniți în procesarea acestor experiențe într-un mod care să le protejeze bunăstarea emoțională și psihologică. Organizarea vizitei în jurul conceptului de demnitate umană sprijină procese de învățare care nu sunt centrate pe șoc sau traumă, ci pe empatie, gândire critică și un angajament comun de a proteja drepturile și demnitatea tuturor oamenilor.

Pregătirea și organizarea vizitelor la muzee și memoriale prin prisma drepturilor omului

O vizită la un loc memorial al Holocaustului nu trebuie văzută ca un eveniment izolat sau un gest simbolic limitat la o zi de comemorare. Mai degrabă, ea trebuie înțeleasă ca parte a unui proces educațional mai amplu și continuu, bazat pe drepturile omului și pe afirmarea demnității umane. Astfel de vizite oferă oportunități de învățare semnificative doar atunci când sunt atent integrate într-un cadru pedagogic mai larg, care include o pregătire temeinică, înțelegerea contextului și reflecție ghidată.

De asemenea, este esențial să se sublinieze semnificația prezenței într-un muzeu sau loc al memoriei și să se vizeze interacțiunea cu acel loc, cu istoria și importanța sa. Dacă scopul este pur și simplu de a transmite informații, acest lucru poate fi realizat în sala de clasă. Valoarea adăugată a prezenței într-un muzeu sau loc memorial constă în conectarea elevilor și elevelor la autenticitatea spațiului, încurajând reflectarea asupra motivului pentru care există acest loc, asupra a ceea ce reprezintă el și asupra modului în care societatea alege să-și amintească și să-și prezinte trecutul. Sprijinirea elevilor și elevelor în procesul de conștientizare a semnificației locului le permite o înțelegere mai profundă a memoriei și a demnității umane.

Pentru a organiza aceste vizite prin prisma drepturilor omului este nevoie ca profesorii să stabilească obiective educaționale clare, care să depășească simpla transmitere a faptelor istorice. Scopul este de a ajuta elevii și elevele să se conecteze emoțional și etic cu istoria și să exploreze consecințele pe termen lung ale dezumanizării, antisemitismului, rasismului și indiferenței. Atunci când sunt concepute cu grijă, aceste vizite invită elevele și elevii să reflecteze asupra memoriei, a justiției și a responsabilității – nu doar în raport cu trecutul, ci și în raport cu propria lor viață și cu comunitățile din care fac ei parte.

Pregătirea pentru o vizită la un memorial al Holocaustului nu trebuie făcută în grabă. În mod ideal, aceasta ar trebui să se desfășoare pe parcursul câtorva săptămâni sau chiar luni, acordând timp pentru a explora dimensiunile istorice, emoționale și etice ale Holocaustului și ale drepturilor omului. Acest angajament pe termen lung face ca vizita să nu fie un eveniment izolat, ci parte a unui proces educațional mai amplu care rămâne în memoria elevilor și elevelor pentru mult timp. De asemenea, este important să se acorde o atenție deosebită vârstei și maturității emoționale a elevilor și elevelor atunci când se planifică astfel de activități. Vizitele la locuri ale memoriei pot fi experiențe profunde, dar trebuie să fie adecvate vârstei și abordate cu grijă de profesori, pentru a se asigura că elevii și elevele sunt pregătiți/pregătite să interacționeze cu acest conținut într-un mod semnificativ și cu respect.

Pregătirea pe termen lung a unei vizite la un loc dedicat Holocaustului permite, de asemenea, construirea sau consolidarea unei relații între profesor și elevi/eleve, bazate pe respect și încredere reciprocă. Acest tip de relație poate oferi un sprijin valoros în timpul vizitei, fie atunci când elevii și elevele își exprimă nevoia de sprijin emoțional, fie atunci când manifestă comportamente inadecvate sau perturbatoare, dacă este cazul.

Acest ghid este destinat în primul rând lucrului cu elevele și elevii din învățământul gimnazial și liceal, putând fi adaptat de profesori pentru a răspunde nevoilor, contextului și stadiului de dezvoltare al elevilor și elevelor lor.

Înainte de vizită

Atunci când se desfășoară într-un cadru care promovează respectul, cercetarea și reflecția, vizitele permit conectarea mai profundă cu dimensiunea umană a istoriei, confruntarea cu complexitatea morală și asumarea un angajament durabil față de drepturile omului și demnitatea umană. Punctele de mai jos evidențiază elementele cheie care trebuie luate în considerare în timpul vizitei, fiind urmate de abordări concrete în secțiunea *Sugestii de activități pentru vizitele la muzee și memoriale*.

Comunicarea cu părinții și tutorii

Înainte de vizită, este important ca profesorii să informeze părinții despre obiectivele și conținutul excursiei, astfel încât aceștia să înțeleagă că elevii și elevele pot fi afectați/afectate emoțional de ceea ce văd și învață. Profesorii pot încuraja părinții să fie alături de copiii lor după vizită, ascultându-i fără a-i judeca, punându-le întrebări deschise și ajutându-i să proceseze ceea ce au trăit și simțit. O scurtă scrisoare din partea profesoarei sau profesorului, ori o întâlnire în care se prezintă obiectivele vizitei, natura locului vizitat și modul în care părinții pot sprijini reflecția emoțională acasă pot fi extrem de benefice. Această acțiune contribuie nu doar la protejarea stării emoționale a elevilor și elevelor, ci și la consolidarea procesului educațional prin implicarea comunității mai largi.

Pregătirea temeinică a elevilor și elevelor înainte de vizită

Înainte de vizită, elevii și elevele trebuie să primească informații detaliate despre locul pe care urmează să îl viziteze: istoria sa, ce vor vedea acolo, ce nu se mai vede sau a fost distrus, impactul emoțional pe care îl pot simți și cum ar trebui să se comporte în timpul vizitei. Cu cât pregătirea este mai temeinică, cu atât experiența va fi mai semnificativă și mai puțin copleșitoare. Profesorii pot folosi resurse istorice, cum ar fi mărturiile, hărți, fotografii și documente de arhivă, pentru a construi contextul și a ajuta elevele și elevii să înțeleagă mai bine muzeul sau locul memorial. De exemplu, dacă locul respectiv include nume sau referințe la anumite persoane, este util ca elevii și elevele să știe dinainte cine au fost aceste persoane. Aceste cunoștințe prealabile îi/le ajută să recunoască și să interpreteze aceste referințe în timpul vizitei. În plus, familiarizarea elevilor cu concepte cheie precum drepturile omului, demnitatea umană, antisemitismul și discriminarea va încadra vizita într-o perspectivă socială și etică mai largă. Manualul *Lecțiile trecutului ca impuls spre acțiune – O abordare interdisciplinară: educația despre Holocaust, educația pentru drepturile omului și educația interculturală* conține optsprezece activități educaționale care pot servi ca bază pentru procesul de învățare de dinaintea vizitei la muzee și memoriale dedicate Holocaustului, ajutând elevii și elevele să își dezvolte empatia și reflecția critică³.

Înainte de vizită este important să se creeze un spațiu în care elevele și elevii să reflecteze asupra unor întrebări cheie care să le/îi pregătească atât intelectual, cât și emoțional pentru această experiență. Întrebări precum „Ce știu deja despre Holocaust și drepturile omului?”, „De ce vizităm acest loc?”, „Ce aș vrea să știu despre oamenii

³ Manualul este disponibil în 12 limbi: <https://www.toli.us/european-seminar-handbooks/>

care au trăit această experiență?” sau „Ce înseamnă să vizitezi cu respect?” încurajează elevii și elevele să facă legătura între cunoștințele anterioare, curiozitatea și valorile lor și scopul vizitei. Pentru a se asigura că toate vocile sunt auzite, profesorii pot invita elevii și elevele să le adreseze întrebări sau să își exprime eventualele îngrijorări – fie direct, fie în mod anonim. De exemplu, profesorii pot amenaja un spațiu sau pot pregăti o cutie pentru întrebări și pot alege un moment în care întrebările adăugate acolo să fie abordate.

Introducerea unor surse istorice în procesul de pregătire pentru vizita la un loc memorial sau istoric dedicat Holocaustului poate oferi un context esențial pentru aprofundarea înțelegerii. Utilizarea de mărturii ale supraviețuitorilor, de fotografii, hărți, documente sau fragmente din jurnale permite elevilor și elevelor să facă legătura între locul vizitat și experiențe și evenimente trăite. Aceste surse pot ajuta elevele și elevii să vizualizeze ceea ce s-a întâmplat în acel spațiu, să înțeleagă procesele istorice mai largi și să dezvolte empatie pentru persoanele afectate. Analiza surselor înainte de vizită încurajează elevii și elevele să pună întrebări pertinente, să se implice mai activ în timpul vizitei și să reflecteze mai critic după aceea. Este important ca materialele selectate să fie potrivite pentru vârsta și dezvoltarea emoțională a elevilor și elevelor și să contribuie la atingerea obiectivelor educaționale ale vizitei.

Unele memoriale sau muzee oferă tururi virtuale. Acestea pot fi un instrument de pregătire valoros, permițând elevilor și elevelor să se familiarizeze în prealabil cu structura și conținutul locului vizitat. Un exercițiu simplu este ca elevii și elevele să parcurgă turul virtual și să pregătească trei întrebări relevante pe care să le adreseze în timpul vizitei propriu-zise. Acest lucru nu numai că le stârnește curiozitatea, ci îi/le și pregătește să se implice activ și semnificativ în timpul vizitei.

Interesul elevilor și elevelor poate fi mai ridicat atunci când participarea la vizită este o alegere personală, nu o obligație. Pe de altă parte, atunci când vizita este obligatorie, este posibil ca unii elevi sau unele eleve să nu se implice cu adevărat. În aceste situații, dacă li se oferă elevilor și elevelor posibilitatea de a-și spune părerea în ceea ce privește pregătirea – cum ar fi alegerea unui proiect de cercetare personal sau asumarea unei sarcini specifice pentru vizită – motivația lor poate crește și poate conduce la crearea unei experiențe mai profunde.

Implicarea activă mai poate fi încurajată și prin pregătirea dinainte a unor fișe de lucru sau întrebări de reflecție pe care elevii și elevele le pot folosi în timpul vizitei. Acestea pot include sarcini de observare, reflecții personale sau întrebări ghidate despre poveștile și experiențele personale pe care le află în timpul vizitei. Câteva exemple sunt furnizate mai jos și în anexe. Planificarea educațională trebuie să țină cont de specificul locului vizitat, deoarece aceste locuri pot fi diferite în ceea ce privește tonul, conținutul și încărcătura emoțională și pot necesita abordări diferențiate pentru a sprijini implicarea și reflecția. Profesorii sunt încurajați să își adapteze metodele în consecință, folosind materialele și sugestiile oferite în anexe pentru a se asigura că vizita se desfășoară în mod corespunzător, cu respect și este semnificativă pentru grupul respectiv de elevi și eleve.

Aspecte practice și comportamentale

Atunci când pregătesc o vizită, profesorii sunt încurajați să înceapă cu o discuție deschisă care să le permită elevilor și elevelor să reflecteze asupra a ceea ce înseamnă un comportament respectuos, în loc să le impună pur și simplu o listă de reguli. Această conversație poate aborda aspecte practice, cum ar fi o îmbrăcăminte adecvată atât pentru vreme, cât și pentru solemnitatea locului, o conduită liniștită și reflexivă și realizarea cu grijă a anumitor acțiuni precum fotografierea. Elevilor și elevelor ar trebui să li se amintească faptul că nu este potrivit să fotografieze alte persoane fără permisiunea acestora și că realizarea de fotografii în unele spații poate fi total inadecvată. Profesorii pot, de asemenea, să încurajeze elevii și elevele să reflecteze asupra scopului și tonalității fotografiei în diferite contexte – comparând, de exemplu, selfie-urile făcute la petreceri sau obiective turistice cu fotografiile făcute în locuri marcate de atrocități istorice. Discuțiile despre adoptarea unui limbaj corporal adecvat și a unei atitudini de respect reflectată inclusiv în fotografii sau despre postarea fotografiilor pe rețelele de socializare ajută elevele și elevii să conștientizeze modul în care acțiunile lor transmit anumite valori, în special

în contexte solemne. Pentru a aprofunda această reflecție, profesorii pot invita elevii și elevele să analizeze sau să discute impactul potențial al postării unei fotografii dintr-un loc memorial pe rețelele de socializare:

- Ce mesaj ar putea transmite o astfel de imagine celorlalți?
- Cum s-ar putea schimba semnificația imaginii în funcție de textul care o însoțește, de postură sau de contextul în care este distribuită?
- Poate o fotografie făcută la un loc memorial să exprime atât dimensiunea personală, cât și respectul față de acel loc și semnificația sa?

Acest tip de activitate ajută elevii și elevele să recunoască faptul că fotografiile nu sunt neutre – ele influențează memoria publică și reflectă valori personale – și să reflecteze critic asupra modului în care memoria și cultura digitală se intersectează.

În același timp, este important ca profesorii să încurajeze elevii și elevele să *interacționeze* cu adevărat cu locul – să manifeste curiozitate, să observe cu atenție și să încerce să înțeleagă. Uneori, elevele și elevii se pot concentra prea mult asupra modului în care cred că *ar trebui* să se comporte, străduindu-se să respecte normele prestabilite de comportament „respectuos”. Pentru a evita acest lucru, profesorii le pot adresa invitația de a aborda vizita cu deschidere și curiozitate: să observe cu atenție, să se întrebe, să reflecteze asupra a ceea ce s-a întâmplat acolo și a ceea ce înseamnă istoria locului respectiv pentru prezent. A da dovadă de respect nu înseamnă doar să păstreze liniștea – înseamnă implicare sinceră, atenție și empatie.

Aspectele practice sunt la fel de importante. Elevii și elevele trebuie să știe că vor petrece mult timp în aer liber (dacă este cazul) și trebuie să vină pregătiți/pregătite cu protecție solară, pălării sau echipament de ploaie, în funcție de sezon, precum și cu apă pentru a se hidrata. Este recomandat să mănânce înainte și să aducă gustări, dacă este cazul, deoarece vizitele pot fi lungi și solicitante din punct de vedere emoțional. Discutarea prealabilă despre acoperirea acestor nevoi de bază contribuie la minimizarea distragerilor și a disconfortului, permițând elevilor și elevilor să își concentreze întreaga atenție asupra experienței educaționale.

O reflecție interesantă ar putea atrage atenția asupra contrastului dintre atmosfera calmă din multe locuri memoriale în prezent și trecutul lor traumatic. Profesorii pot explica în prealabil că această disonanță este normală și nu diminuează gravitatea evenimentelor care s-au petrecut în locul respectiv. Chiar mai mult, acesta poate fi un punct de plecare important pentru reflecția asupra modului în care violența și dezumanizarea se manifestă adesea în locuri obișnuite, inclusiv în locuri care par pașnice.

Discutarea regulilor de conduită și a recomandărilor practice prin raportare la conceptul de demnitate umană – respect pentru victime, pentru locul în sine și pentru celelalte persoane prezente – ajută elevii și elevele să internalizeze semnificația comportamentului lor, consolidând valorile fundamentale ale educației pentru drepturile omului: respect, empatie și responsabilitate.

Pregătire și sprijin emoțional

Discutarea impactului emoțional al vizitei este un alt pas important în procesul de pregătire. Elevii și elevele trebuie să conștientizeze faptul că se pot simți copleșiți/copleșite, triști/triste sau confuzi/confuze – și că a nu simți nimic imediat este, de asemenea, o reacție validă.

Profesorii pot îndruma elevele și elevii să-și accepte emoțiile, să nu se teamă de ele și să găsească modalități constructive de a reflecta asupra lor și de a le procesa. Furnizarea unor tehnici de ancorare, cum ar fi respirația profundă sau pauzele pentru a ieși afară și a se reconecta cu propriul corp și cu momentul prezent, poate fi extrem de utilă.

De asemenea, este important ca profesorii să inițieze o conversație despre așteptările și îngrijorările elevilor și elevelor. Aceștia pot întreba dacă există zone pe care elevii și elevele ar prefera să nu le viziteze și care sunt motivele, clarificând în același timp faptul că rămâne la latitudinea lor. Această abordare contribuie la normalizarea vulnerabilității și le oferă elevilor și elevelor încrederea de a-și exprima nevoile fără teamă de stigmatizare.

Pentru a sprijini și mai mult siguranța emoțională și conexiunea între colegi și colege, profesorii pot grupa elevii și elevele în perechi sau echipe mici, atribuindu-le un dublu rol: de sprijin emoțional reciproc și de colaborare în procesul de învățare. Aceste echipe se pot susține reciproc în timpul vizitei și pot lucra împreună la sarcini specifice de reflecție sau activități bazate pe observație. O astfel de strategie încurajează empatia și grija reciprocă, dezvoltând capacitatea elevilor și elevelor de a procesa experiența cu respect și cu sens.

Propria pregătire a profesorilor

În mod ideal, profesorii ar trebui să viziteze locul înainte – fie în persoană, fie prin tururi virtuale – pentru a înțelege experiența prin care vor trece elevii și elevele lor, pentru a înțelege mai clar ce context trebuie să le furnizeze înainte de vizită și pentru a-și procesa propriile reacții emoționale. Dacă o vizită preliminară nu este posibilă, profesorii ar trebui să adune cât mai multe informații din cărți, interviuri și resurse online.

Comunicarea în prealabil cu personalul muzeului sau al memorialului este de asemenea foarte importantă. Atunci când aceste persoane sunt informate despre nivelul de înțelegere pe care elevele și elevii îl au deja despre Holocaust și drepturile omului și despre obiectivele educaționale ale vizitei, ele pot contribui mai eficace la atingerea acestor obiective. Profesorii sunt încurajați să își împărtășească din timp planurile și așteptările, deoarece personalul multor muzee și memoriale poate oferi îndrumări, resurse sau materiale pregătitoare valoroase, care îi ajută pe profesori să se simtă mai bine pregătiți pentru a-i ghida pe elevi și eleve pe parcursul vizitei.

În timpul vizitei

Abordând vizita ca pe o experiență de reflecție realizată cu respect și bazată pe învățare prin metoda investigației, profesorii sprijină elevii și elevele să se conecteze cu aspectele umane ale istoriei, să se confrunte cu complexitatea morală și să își ia un angajament pe termen lung față de drepturile omului și demnitatea umană. În paragrafele următoare sunt oferite câteva sugestii generale, iar în secțiunea *Sugestii de activități pentru vizitele la muzee și memoriale* puteți găsi mai multe informații.

Crearea unui cadru propice pentru alegeri și reflecție

Atunci când este posibil, oferiți elevilor și elevelor un anumit grad de autonomie în modelarea propriei experiențe la fața locului. De exemplu, elevele și elevii ar putea alege în care părți ale expoziției să petreacă mai mult timp, ar putea alege dacă să asculte în întregime mărturiile înregistrate ale supraviețuitorilor sau să se concentreze pe anumite povești, sau ar putea opta să intre sau nu în zone care sunt deosebit de intense din punct de vedere emoțional. Permișiunea de a face astfel de alegeri contribuie la dezvoltarea empatiei, a maturității și a unui simț mai puternic al responsabilității.

La fel de importantă este crearea unui echilibru între explorarea ghidată și reflecția personală. O abordare eficientă în acest sens este împărțirea vizitei în două etape: o parte cu îndrumări și discuții structurate în grup și o altă parte pentru explorare individuală, în liniște. Încurajați elevii și elevele să reviziteze zonele care i-au/le-au impresionat și să aibă o reflecție personală după aceea, de exemplu, să scrie un răspuns scurt sau o scrisoare către o victimă sau un supraviețuitor a cărui poveste au întâlnit-o. Aceste momente de autonomie și reflecție în liniște ajută elevii și elevele să internalizeze experiența în moduri profunde și de durată.

Abordarea constructivă a reacțiilor emoționale și a comportamentului necorespunzător

Este posibil ca elevii și elevele să își exprime disconfortul în moduri perturbatoare – inclusiv prin râsete, comentarii nepotrivite sau chiar acțiuni precum imitarea gesturilor naziste. În loc să îi blamați, abordați aceste momente ca oportunități de învățare. Explicați de ce astfel de gesturi sunt jignitoare și lipsite de respect și invitați elevii și elevele să reflecteze asupra emoțiilor din spatele comportamentului lor. Subliniați importanța protejării demnității umane – atât a lor, cât și a celorlalți – prin acțiunile lor.

Unii elevi și unele eleve, în special la vârsta adolescenței, pot încerca să-și ascundă emoțiile de tristețe, durere sau furie și, în schimb, să manifeste reacții opuse, cum ar fi râsul, vorbitul între ei/ele sau lipsa aparentă de atenție. În anumite contexte culturale sau de grup, exprimarea deschisă a tristeții sau a vulnerabilității – în special în cazul băieților – poate fi considerată nepotrivită. Recunoașterea acestei dinamici îi ajută pe profesori să interpreteze comportamentele cu empatie și să creeze un context în care elevele și elevii să se simtă în siguranță să se exprime în felul lor, ținând cont în același timp de nevoia de a-i respecta pe ceilalți vizitatori, inclusiv pe colegii și colegele lor.

Respectarea demnității umane în explorarea trecutului

În cadrul vizitelor la muzee și memoriale dedicate Holocaustului este important să se ia în considerare nu numai ceea ce este prezentat, ci și modul în care este prezentat. Reflecția prin prisma demnității umane încurajează elevii și elevele să analizeze critic spațiul respectiv, discursurile pe care le reflectă și impactul emoțional și etic al exponatelor. Modul în care sunt înfățișate victimele, contextul în care sunt prezentate materialele istorice și atmosfera generală de comemorare influențează felul în care istoria este înțeleasă și păstrată în memorie. Următoarele întrebări pot ajuta elevele și elevii să analizeze modul în care locul vizitat respectă demnitatea umană:

- Expoziția se concentrează pe vocile și experiențele victimelor sau accentul cade în principal pe agresori?
- Propaganda antisemită – sau orice altă formă de propagandă – este identificată și explicată în mod clar pentru a evita consolidarea neintenționată a stereotipurilor dăunătoare?
- Modul în care sunt utilizate imaginile este, de asemenea, important: persoanele înfățișate sunt prezentate cu respect? Elevii și elevele pot reflecta asupra modului în care s-ar simți ei înșiși / ele însele dacă astfel de imagini – în special cele în care apar persoane goale, emaciate sau decedate – ar fi ale lor sau ale unor persoane apropiate.
- Designul și tonul expoziției sau al memorialului oferă posibilitatea de a-i comemora cu respect și demnitate pe cei care au suferit și au fost uciși sau locul respectiv promovează în primul rând un discurs național sau o altă formă de instrumentalizare?

Aceste întrebări încurajează elevele și elevii să treacă dincolo de informațiile istorice și să reflecteze asupra reprezentării etice, a memoriei și a respectului.

După vizită

Experiența de învățare nu se încheie odată cu părăsirea locului memorial de către elevi și eleve – în multe privințe, acesta este momentul în care începe faza cea mai critică. Perioada de după vizită este esențială pentru a ajuta elevii și elevii să proceseze ceea ce au văzut, să transforme reacțiile emoționale într-o înțelegere mai profundă și să reflecteze asupra relevanței continue a demnității umane și a drepturilor omului.

Reflecție inițială la fața locului

Înainte de a părăsi locul vizitat, profesorii pot organiza un moment în care elevii și elevele să înceapă să proceseze experiența trăită. Această reflecție inițială poate lua diferite forme: elevele și elevii pot împărtăși un cuvânt sau un sentiment, pot scrie o idee sau o întrebare scurtă, pot desena o imagine sau pot rămâne în liniște într-un cerc. Scopul nu este de a analiza, ci de a recunoaște și onora încărcătura emoțională a vizitei. Acest moment la fața locului reprezintă un prim pas important în a ajuta elevii și elevele să treacă de la intensitatea vizitei la o reflecție mai profundă în zilele următoare.

Recunoașterea emoțiilor

Vizitarea locurilor în care au avut loc atrocități poate declanșa o gamă largă de reacții emoționale – tristețe, furie, confuzie, amorțală sau chiar vinovăție. Este important ca profesorii să asigure elevele și elevii că toate aceste reacții sunt firești. Pentru a sprijini procesarea emoțională și dezvoltarea personală, pot fi oferite modalități diferite de reflecție, precum scrisul, ținerea unui jurnal, desenul sau discuțiile în grupuri mici. Puteți încuraja elevii și elevele să interpreteze experiența vizitei din perspectiva propriilor valori și să o conecteze cu teme mai ample legate de dreptate și identitate. După vizită, pe drumul de întoarcere, unele persoane pot părea retrase, altele pot râde sau pot purta conversații pe subiecte fără nicio legătură cu vizita. Acestea pot fi mecanisme naturale de adaptare și apărare și nu trebuie considerate semne ale unei lipse de implicare sau de respect. Crearea unui spațiu pentru diverse reacții contribuie la promovarea unui mediu de învățare bazat pe respect și sprijin.

Continuarea reflecției în clasă

Alocați timp în clasă pentru a reveni asupra experienței prin discuții de grup facilitate, în cadrul cărora elevii și elevele pot împărtăși ceea ce i-a/le-a impresionat, pot formula întrebări și pot explora impactul emoțional și etic al vizitei. Aceste conversații consolidează înțelegerea colectivă și aprofundează învățarea individuală. Îndrumați elevele și elevii să facă legături între ceea ce au văzut și teme mai ample, cum ar fi memoria, dreptatea și responsabilitatea civică. Reamintiți-le principalele mărturii, artefacte sau dileme morale de la fața locului și invitați-i/le să reflecteze din nou asupra lor după ce a trecut ceva timp. Evidențiați faptul că procesarea acestei experiențe nu se încheie într-o singură oră de curs. Emoțiile și reflecțiile pot apărea și mai târziu, și este important ca elevii și elevele să știe că au în continuare spațiu pentru a discuta, a procesa și a se implica.

Încurajați reflecția personală cu întrebări îndrumătoare, cum ar fi: „Ce parte a vizitei m-a impresionat cel mai mult și de ce?” „Ce am învățat despre mine, despre ceilalți și despre importanța memoriei?” „Care este legătura dintre această parte a istoriei și problemele actuale legate de drepturile omului sau discriminare?” „Ce acțiuni pot să întreprind pentru a combate antisemitismul și a promova respectul pentru demnitatea umană în școala sau comunitatea din care fac parte?” Reflecția poate include și o analiză a modului în care locul vizitat a prezentat sau reprezentat subiectele: „Temele au fost abordate adecvat și cu respect?” „Ce alegeri au fost făcute în ceea ce privește modul în care a fost transmisă istoria?” „Cum aş aborda eu aceste subiecte dacă aş vrea să le prezint altora?”

Elevii și elevele pot răspunde la aceste întrebări de reflecție alegând diferite forme de exprimare potrivite vârstei, intereselor și stilurilor lor de învățare. O opțiune este să scrie o reflecție personală – cum ar fi o pagină de jurnal sau o scrisoare către un coleg sau o colegă – în care să descrie ce a însemnat această vizită pentru ei și pentru ele. Cine dorește poate alege să își citească reflecțiile în fața clasei, contribuind astfel la cultivarea unui sentiment de învățare și empatie împărtășite. Alternativ, elevii și elevele își pot exprima experiențele și prin forme creative, cum ar fi artă vizuală, poezie sau muzică. Aceste expresii artistice permit profunzime emoțională și interpretare individuală, oferind elevilor și elevilor noi modalități semnificative de a procesa și comunica impactul vizitei.

Cultivarea unui simț al responsabilității

După vizită, profesorii ar trebui să încurajeze elevii și elevele să se gândească la modul în care lecțiile trecutului pot influența acțiunile lor în prezent. Ce înseamnă să aperi drepturile altora astăzi? Cum poți recunoaște și combate antisemitismul, rasismul anti-romi sau alte forme de excludere în comunitatea ta? Câteva activități care să susțină această reflecție pot include realizarea unor campanii de sensibilizare, planificarea unor ateliere pentru a informa alți colegi și colege, sau crearea unui plan de acțiune pentru promovarea drepturilor omului prin identificarea unor modalități concrete în care pot apăra drepturile și demnitatea altora în viața de zi cu zi.

Dezvoltarea competențelor elevilor pentru a deveni ambasadori ai memoriei și ai cetățeniei active

O altă modalitate de a stimula reflecția este invitarea elevilor și elevilor să își împărtășească experiențele cu alte persoane – în special cu colegi și colege care nu au putut participa la vizită, dar și cu întreaga comunitate școlară, părinți și alți actori locali relevanți. Acest demers poate lua forma unor prezentări, proiecte creative sau publicații digitale realizate în mod colaborativ. Pe lângă avantajul că astfel de activități contribuie la consolidarea învățării, ele promovează un mesaj cheie al educației pentru drepturile omului: suntem responsabili nu numai pentru noi înșine, ci și pentru comunitățile din care facem parte.

Printr-o reflecție profundă și structurată, bazată pe respectul pentru demnitatea umană, profesorii pot face ca o vizită la un muzeu sau la un memorial al Holocaustului să nu fie o experiență izolată, ci o contribuție de durată la dezvoltarea elevilor și elevilor ca cetățeni empatici, responsabili și implicați.

Sugestii de activități pentru vizitele la muzee și memoriale

În această secțiune veți găsi câteva propuneri concrete privind organizarea vizitelor cu elevii și elevele dumneavoastră. Nu este necesar să le utilizați pe toate – de fapt, este mai bine să selectați, să adaptați și să contextualizați ideile în funcție de nevoile elevelor și elevilor dumneavoastră și de muzeul sau memorialul pe care îl veți vizita. Fiecare exemplu pornește de la premisa că vizita face parte dintr-un proces de învățare mai amplu (a se vedea secțiunea *Pregătirea și organizarea vizitelor la muzee și memoriale prin prisma drepturilor omului*), că activitățile premergătoare au fost deja realizate (a se vedea secțiunea *Înainte de vizită*) și că elevii și elevele au cunoștințe de bază despre Holocaust și despre locul pe care urmează să îl exploreze.

A. Ancorarea evenimentelor istorice într-un cadru al drepturilor omului

Pentru a facilita implicarea activă a elevelor și elevilor în explorarea muzeului sau a locului istoric/memorial din perspectiva drepturilor omului, profesorii îi pot organiza în perechi sau în grupuri mici, fiecare concentrându-se pe patru-cinci drepturi specifice (alese de exemplu, din *Declarația Universală a Drepturilor Omului* sau din *Convenția cu privire la Drepturile Copilului*). Pe parcursul vizitei, elevii și elevele caută exemple care ilustrează modul în care aceste drepturi au fost încălcate în timpul Holocaustului sau, dacă a fost cazul, felul în care au fost respectate ori restabilite, în special în perioadele de dinainte și de după Holocaust. Un instrument practic pentru a ghida acest proces este prezentat în fișa de lucru: *Ghid de observare a drepturilor omului pentru vizite la muzee sau memoriale*.

Profesorii pot, de asemenea, să le prezinte elevelor și elevilor contextul juridic al epocii. Demnitatea umană și drepturi precum libertatea de exprimare, egalitatea în fața legii și dreptul la viață erau deja prezente în cadrul constituțional al Germaniei înainte de război, dar au fost sistematic desființate prin legile discriminatorii de la Nürnberg. Astfel de legi restrictive sau de excludere au fost adoptate și în alte țări, ceea ce demonstrează că sistemele juridice în sine au fost utilizate pentru a legitima persecuția și excluderea. Comparând aceste măsuri juridice cu măsuri de protecție consacrate ulterior în legislația internațională privind drepturile omului, elevii și elevele pot înțelege mai bine modul în care legile pot atât să protejeze, cât și să submineze demnitatea umană.

Mai jos este sugerată o modalitate în care profesorii pot organiza o vizită prin prisma drepturilor omului, incluzând pregătirea prealabilă, desfășurarea vizitei și reflecțiile ulterioare.

Înainte de vizită:

- Asigurați-vă că elevele și elevii au cunoștințe de bază despre drepturile omului
- Organizați elevii în perechi sau în grupuri mici, atribuind fiecărui grup un set de drepturi și discutați sau recapitulați împreună drepturile atribuite (de exemplu, din *Declarația Universală a Drepturilor Omului*).

- Încurajați elevii și elevele să se gândească la modul în care aceste drepturi se manifestă în viața de zi cu zi, astfel încât să aibă un punct de referință pentru comparații în timpul vizitei.

În timpul vizitei:

- Elevii și elevele folosesc fișa de lucru pentru a se orienta, luând notițe despre ceea ce văd, aud sau simt în legătură cu drepturile care le-au fost atribuite. Această fișă de lucru este concepută pentru a ajuta elevele și elevii să interacționeze cu muzeele și memoriale dedicate Holocaustului prin prisma drepturilor omului și a demnității umane. Scopul nu este doar de a colecta informații factuale, ci și de a reflecta asupra impactului uman al legilor, politicilor și acțiunilor și de a face conexiuni între aceste reflecții și probleme actuale.
- Reamintiți-le că „dovezile” pot include atât ceea ce este prezent (exponate, mărturii, artefacte), cât și ceea ce este absent (ceea ce lipsește, a fost șters sau nu a fost menționat).
- Încurajați elevii și elevele să noteze și reacțiile emoționale sau întrebările care apar, nu doar simple informații.

După vizită (reflecție):

- Fiecare grup împărtășește unul sau două exemple pe care le-a documentat, raportându-le la drepturile care i-au fost atribuite.
- Facilitați o discuție în clasă despre caracteristicile de ansamblu:
 - Care dintre drepturile avute în vedere ați observat că erau cel mai clar reprezentate sau încălcate în locul vizitat?
 - Au existat drepturi care au fost mai greu de identificat? De ce credeți că s-a întâmplat acest lucru?
 - Cum au contribuit măsurile legislative la restricționarea sau negarea acestor drepturi?
 - Ce ne învață aceste exemple despre importanța protejării drepturilor în ziua de azi?
- Invitați elevii și elevele să scrie o reflecție finală individuală pentru a consolida ceea ce au învățat.

Când elevele și elevii vizitează un memorial doar în calitate de observatori, experiența se poate estompa rapid după vizită. Dar când o abordează prin prisma drepturilor omului, vizita devine o explorare activă a alegerilor, a consecințelor și a valorilor. Această abordare îi provoacă să vadă legăturile dintre trecut și prezent, să reflecteze asupra modurilor în care legile și instituțiile pot proteja sau distruge demnitatea umană, precum și să își recunoască propriul rol în construirea unei societăți mai juste. Această schimbare de perspectivă transformă vizita într-un catalizator pentru gândirea critică, empatie și responsabilitate civică de durată.

Fișă de lucru: Ghid de observare a drepturilor omului pentru vizite la muzee sau memoriale

Pe măsură ce explorați muzeul sau memorialul, concentrați-vă pe drepturile omului care v-au fost atribuite. Luați notițe despre ceea ce vedeți, auziți sau simțiți în legătură cu fiecare drept. Luați în considerare următoarele aspecte:

- Acest drept a fost încălcat, restricționat sau (în cazuri rare) protejat?
- Ce dovezi (povești, obiecte, mărturii, legi, imagini) ilustrează acest lucru?
- Ce influență a avut încălcarea acestor drepturi asupra vieții de zi cu zi a oamenilor?
- Ce lecții putem desprinde pentru prezent?

Drepturile omului vizate	Ce am observat? (obiecte, mărturii, expoziții, elemente ale locului, absențe)	Impactul asupra oamenilor din acea perioadă (cum li s-a schimbat viața sau le-a fost negată demnitatea)	Reflecție personală (Cum m-a afectat această experiență? Ce întrebări îmi trezește astăzi?)
1. Dreptul de a nu fi discriminat/ă			
2. Dreptul la viață de familie			
3. Dreptul la informare			
4. Dreptul la un proces echitabil			
5. Dreptul la asistență medicală			

Reflecție finală:

- Care drept a ieșit cel mai mult în evidență în timpul vizitei? De ce?
- Care este legătura dintre ceea ce ați observat și importanța protejării demnității umane și a drepturilor omului în prezent?

B. Conectarea cu istoria prin povești personale

Pentru a crea o legătură semnificativă și personală cu istoria Holocaustului, profesorii pot invita elevii și elevii să exploreze povestea de viață a unei persoane care a fost afectată de aceste evenimente. În mod ideal, această persoană poate fi apropiată ca vârstă de elevii și elevele, poate proveni din aceeași regiune sau poate avea interese similare. Mărturiile personale – fie ele în format video, audio sau scris – ancorează procesul de învățare în experiența umană reală a celor care au trăit experiențele despre care elevii și elevele urmează să învețe în timpul vizitei. Elevele și elevii pot afla detalii despre viața acestei persoane înainte, în timpul și, dacă este cazul, după Holocaust, identificând modul în care drepturile și libertățile sale au fost progresiv eliminate. De asemenea, pot înțelege mai bine modul în care deciziile politicianilor și ale autorităților au influențat în mod direct viețile individuale, făcând vizibilă legătura dintre legi sau politici abstracte – precum Legile de la Nürnberg – și impactul lor concret asupra vieții de zi cu zi. Această abordare integrată evidențiază forța revelatoare a poveștilor individuale: procese istorice ample devin tangibile atunci când sunt privite prin prisma experienței trăite de o persoană anume. În timpul vizitei la muzeu sau la memorial, elevii și elevele pot căuta referințe la evenimente, locuri sau experiențe care au legătură cu povestea acelei persoane, aprofundându-și astfel implicarea și empatia.

O modalitate eficace de a conecta poveștile personale cu locuri este prin intermediul **IWalk**,⁴, un program educațional digital interactiv realizat de Fundația Zachor în parteneriat cu Fundația USC Shoah. Programul IWalk combină mărturiile ale supraviețuitorilor cu locuri istorice specifice, oferind elevilor și elevelor posibilitatea de a interacționa cu istoria chiar în spațiile în care aceasta s-a desfășurat. Ascultând supraviețuitori care își descriu experiențele chiar în locurile în care au avut loc evenimentele, elevele și elevii dobândesc o înțelegere mai profundă a modului în care istoria a influențat vieți individuale, reflectând în același timp asupra importanței memoriei și a demnității umane.

Mai jos este descrisă o posibilă modalitate de a integra povești personale de viață într-o vizită, abordare care ajută elevii și elevele să facă legătura între vieți individuale și contextul istoric mai larg.

Înainte de vizită:

Invitați elevii și elevele să se familiarizeze cu povestea de viață a unei persoane afectate de Holocaust. Acest lucru poate fi realizat prin intermediul unui jurnal, al unor memorii, al unei mărturii înregistrate, al unui roman sau al unei cercetări istorice. Persoana respectivă nu trebuie neapărat să fie reprezentată direct la muzeul sau memorialul pe care îl veți vizita – deși, dacă acest lucru este posibil, cu atât mai bine – însă este important să existe o legătură semnificativă. De exemplu, se poate ca persoana respectivă să fi locuit în aceeași regiune, să se fi confruntat cu restricții similare sau să fi fost afectată de legi și politici despre care muzeul oferă informații.

Încurajați elevele și elevii să acorde atenție detaliilor cotidiene: cum era familia acestei persoane? Ce îi plăcea acestei persoane să facă? Care erau speranțele ei pentru viitor? Apoi, oferiți-le sprijin pentru a înțelege cum deciziile politice și legile discriminatorii au restrâns treptat drepturile și oportunitățile acestei persoane.

Elevii și elevele pot analiza o poveste de viață în perechi, în grupuri mici sau individual. Lucrul în grup încurajează colaborarea, empatia și reflecția colectivă, stimulând în același timp discuții care pot aprofunda înțelegerea. Pe de altă parte, lucrul individual le poate oferi elevilor și elevelor posibilitatea de a construi o legătură mai personală cu povestea de viață analizată, și un spațiu propice pentru o reflecție individuală mai profundă. Profesorii pot alege abordarea care se potrivește cel mai bine nevoilor elevilor și elevelor, maturității acestora și obiectivelor vizitei.

În timpul vizitei:

Invitați elevele și elevii să se gândească la povestea acestei persoane în timp ce explorează muzeul sau memorialul. Oferiți-le *Fișa de observație a poveștii personale*, astfel încât să poată nota idei despre legături specifice. Amintiți-

⁴ Această resursă educațională poate fi descărcată gratuit din Apple App Store sau Google Play Store sub numele *IWalk – Zachor*.

le că legăturile pot fi directe (de exemplu un ghetou, deportarea sau un eveniment similar cu ceva din povestea persoanei respective) sau indirecte (de exemplu exponate despre legi, politici sau viața comunității care au influențat experiența persoanei respective). Această abordare transformă vizita într-un proces reciproc: muzeul sau memorialul aprofundează pentru eleve și elevi înțelegerea poveștii persoanei respective, iar povestea ajută le/ii ajută să interacționeze mai profund cu muzeul sau memorialul vizitat.

După vizită (reflecție):

Îndrumați elevii și elevele să reflecteze asupra legăturilor pe care le-au observat. Câteva posibile întrebări ar fi:

- Ce părți ale muzeului sau ale memorialului v-au ajutat să înțelegeți mai bine povestea persoanei respective?
- Ce aspecte din muzeu/memorial au avut o legătură directă sau indirectă cu experiența acestei persoane (legi, restricții, viața de zi cu zi, discriminare)?
- Cum a schimbat vizitarea muzeului sau a memorialului modul în care înțelegeți acum viața acestei persoane?
- Ce întrebări despre viața sau alegerile sale v-au venit în minte în timpul vizitei?
- Ce putem învăța din experiența sa de viață despre demnitate, drepturi și importanța memoriei în prezent?

Pentru a consolida învățarea, invitați elevii și elevele să scrie o reflecție sau să compună un răspuns creativ (cum ar fi o scurtă pagină de jurnal, o lucrare de artă, o poezie etc.). Acest demers asigură menținerea accentului pe reflecție și responsabilitate civică.

Fișă de lucru: Fișa de observație a poveștii personale

Înainte de vizită

Numele persoanei:

Vârsta în timpul Holocaustului:

Țara/Regiunea:

1. Trei lucruri pe care le-am aflat despre viața acestei persoane dinainte de Holocaust:

-

-

-

2. Ce s-a întâmplat cu această persoană în timpul Holocaustului?

3. Cum i-au fost încălcate drepturile și libertățile acestei persoane?

4. Ce s-a întâmplat după aceea (dacă este cazul)?

În timpul vizitei

<p>Ce anume din ceea ce am văzut la muzeu/memorial mi-a amintit de povestea acestei persoane (locuri, obiecte, fotografii, documente)?</p>	
<p>Au existat exemple de negare, restricționare sau apărare a drepturilor și demnității acestei persoane aici?</p>	
<p>Am observat ceva care să mă ajute să înțeleg cum legile sau deciziile politice au influențat viața acestei persoane?</p>	
<p>Există vreo mențiune despre persoane care au ajutat, au opus rezistență sau au făcut alegeri diferite în legătură cu această poveste?</p>	
<p>A existat ceva ce mă așteptam să găsesc în legătură cu povestea acestei persoane, dar nu am găsit? Oare de ce a lipsit acest aspect sau de ce a fost el omis?</p>	
<p>În ce fel prezența în acest spațiu mi-a schimbat sau mi-a aprofundat înțelegerea privind experiența acestei persoane?</p>	
<p>Ce emoții am simțit sau ce întrebări mi-au venit în minte în timp ce mă gândeam la această persoană în timpul vizitei?</p>	

C. Explorarea comportamentului uman din timpul Holocaustului

Analizarea modului în care diferite persoane au reacționat în timpul Holocaustului – fie că i-au ajutat pe alții, au păstrat tăcerea, au opus rezistență în fața nedreptății sau au provocat suferință – încurajează elevii și elevii să privească dincolo de faptele istorice și să ia în considerare deciziile personale cu care s-au confruntat indivizii în circumstanțe extreme. Este important să recunoaștem că aceste decizii au fost adesea luate în condiții de constrângeri severe, în care opțiunile erau drastic limitate, conducând la ceea ce numim „alegeri fără opțiuni”. Reflectând asupra convingerilor, valorilor, presiunilor și lipsei de alternative reale care au influențat acțiunile oamenilor, elevii și elevele vor înțelege mai bine complexitatea comportamentului uman. Această abordare ridică întrebări importante: Drepturile cui au fost încălcate? Cine a depus eforturi pentru a apăra aceste drepturi? Cine a provocat suferință și cine a rămas pasiv? Aceste reflecții ajută elevii și elevii să facă legătura între trecut și realitățile actuale, consolidându-le empatia și simțul responsabilității civice. Fișa de lucru propusă pentru a sprijini această activitate abordează diferite tipuri de alegeri.

Persoanele care au întreprins diverse acțiuni prin care au opus rezistență sistemului opresiv sau au salvat oameni în timpul Holocaustului ne reamintesc că și în cele mai întunecate vremuri oamenii pot alege să acționeze cu empatie, curaj și simț al dreptății. Deciziile lor – fie că este vorba de a ascunde pe cineva, de a-și exprima opiniile, sau de a proteja cultura și demnitatea umană – arată că alegerile personale contează. Cunoașterea acestor fapte poate inspira elevii și elevele să reflecteze asupra propriilor valori și să se gândească la modul în care și ei/ele pot să ia apărarea altora și să-și asume responsabilitatea în comunitățile lor. Aceste povești încurajează tinerii să devină cetățeni activi, dispuși să combată nedreptatea și să apere demnitatea umană.

Este deosebit de important să reflectăm asupra rolului martorilor pasivi și asupra impactului alegerilor lor. Cu mult înainte ca Holocaustul să atingă etapele sale cele mai violente, au existat semne clare de avertizare – precum arderea cărților, umiliri publice și legi care îi privau pe evrei de drepturile lor. Mai târziu, persecuția s-a desfășurat sub privirile comunităților locale. Vecinii au fost martori la ceea ce se întâmpla: unii au profitat de situație, mulți au tăcut, iar câțiva au dat dovadă de un curaj remarcabil, oferind ajutor. Explorarea acestor alegeri ajută elevii și elevii să înțeleagă cum discriminarea și violența pot deveni treptat „normale” și de ce este important să recunoaștem și să combatem aceste tipare în orice societate actuală.

Antisemitismul a jucat un rol cheie în modelarea mediului în care oamenii au făcut alegeri. Propaganda nazistă nu numai că a promovat ura și stereotipurile, ci a și consolidat prejudecățile deja existente, făcând mai ușoară justificarea indiferenței sau a pasivității pentru unii indivizi. Alții poate că nu au fost motivați de convingeri antisemite proprii, însă răspândirea continuă a unei astfel de propagande și teama de a ieși în evidență într-un climat ostil au descurajat orice formă de intervenție. Înțelegerea modului în care antisemitismul a fost propagat, normalizat și folosit ca armă ajută elevii și elevele să conștientizeze atât puterea prejudecăților, cât și pericolele tăcerii în fața nedreptății.

Mai mult, înțelegerea modului în care oamenii obișnuiți au devenit agresori este esențială pentru a înțelege mecanismele prin care violența în masă devine posibilă. Cei care au comis acte de violență, discriminare și crime nu au fost întotdeauna fanatici sau ideologi – mulți dintre ei erau oameni obișnuiți care, în timp, au devenit complici la cruzimea sistemică. Influențați de propagandă, conformism social, supunere în fața autorității, presiune ideologică sau frică, au început să considere victimele acțiunilor lor ca fiind mai puțin umane. Încurajați elevii și elevii să analizeze modul în care această transformare a fost posibilă și felul în care factori sociali, politici și personali au contribuit la o erodare treptată a responsabilității morale. Reflecția asupra acestui aspect atât de complex permite elevilor și elevelor să înțeleagă faptul că potențialul pentru cruzime există și în contexte obișnuite și că respectul pentru drepturile omului și demnitatea umană sunt esențiale pentru prevenirea unor astfel de nedreptăți în prezent.

Următoarele îndrumări prezintă modul în care profesorii pot structura o vizită în jurul alegerilor și comportamentelor oamenilor, de la rezistență la complicitate.

Înainte de vizită:

Pregătiți elevii și elevele prezentându-le ideea că în timpul Holocaustului oamenii s-au confruntat cu tipuri foarte diferite de decizii. Pentru victime, acestea erau adesea „alegeri fără opțiuni” – decizii luate sub presiune extremă, în care niciuna dintre opțiunile disponibile nu era bună sau cu adevărat liberă. În același timp, alte persoane încă aveau un anumit grad de libertate de acțiune: unii au ales să fie agresori sau colaboratori, alții au rămas martori pasivi, iar alții și-au asumat riscuri pentru a opune rezistență sau a-i ajuta pe ceilalți. Prezentați scurte povestiri sau mărturii ale persoanelor aparținând acestor grupuri diferite pentru a evidenția complexitatea comportamentului uman. Încurajați elevele și elevii să reflecteze asupra următoarelor aspecte:

- Ce riscuri sau presiuni au influențat deciziile oamenilor?
- În care dintre situații alegerile oamenilor au fost constrânse și în care au avut ei încă libertatea de a acționa diferit?
- Ce semne timpurii de avertizare (legi, umilințe, restricții) erau vizibile pentru vecini sau comunități și cum au reacționat aceștia?

În timpul vizitei:

Oferiți elevilor și elevelor fișa de lucru *Explorarea comportamentului uman din timpul Holocaustului* și invitați-i să identifice, în cadrul muzeului sau al memorialului, exemple care ilustrează diferite forme de comportament din perioada Holocaustului. Acestea pot include mărturii, fotografii, artefacte sau exponate legate de rezistență, colaborare, tăcere sau salvare. Încurajați elevele și elevii să noteze atât ceea ce este vizibil, cât și ceea ce lipsește sau nu este vizibil în expoziție. De asemenea, pot face fotografii (dacă muzeul/memorialul permite acest lucru) pentru a-și ilustra exemplele sau pot face desene, dacă timpul le permite.

După vizită:

Organizați o sesiune de reflecție, invitând elevii și elevele să-și împărtășească observațiile și să facă legătura între experiența lor de învățare și prezent. Câteva întrebări posibile pentru discuția de grup:

- Ce tipuri de comportamente sau alegeri ați observat că sunt prezentate în cadrul muzeului/memorialului (ajutor, agresiune, rezistență, tăcere)?
- Cum v-ați simțit când ați întâlnit referințe la aceste comportamente?
- Ce gânduri sau întrebări v-au provocat aceste exemple?
- Ați identificat situații în care oamenii s-au confruntat cu „alegeri fără opțiuni”? În ce fel au fost acestea diferite de cazurile în care indivizii ar fi putut acționa diferit?
- Cum a fost ilustrat modul în care propaganda, legile sau presiunea socială au influențat deciziile oamenilor?
- Ce rol au jucat martorii pasivi în ceea ce ați observat și ce impact au avut acțiunile lor (sau lipsa lor de acțiune)?
- Cum vă ajută reflecția asupra acestor alegeri să înțelegeți tipare similare de discriminare sau nedreptate în prezent?
- Ce legături puteți face între aceste exemple din istorie și valorile și responsabilitățile pe care le avem în propriile noastre școli, comunități sau societate?

Fișă de lucru: Explorarea comportamentului uman din timpul Holocaustului

Alegeri și circumstanțe

Tipul comportamentului	Ce am observat? (obiecte, mărturii, povești, imagini)	Ce fel de presiuni, riscuri sau valori ar fi putut influența aceste acțiuni?	Ce drepturi ale omului au fost afectate de acțiunile lor?	Reflecții / legături cu prezentul
Salvatori / Persoane care au ajutat – persoane care și-au asumat riscuri pentru a-i proteja sau a-i sprijini pe alții				
Oponenți – persoane care s-au opus nedreptății prin acțiuni mai mari sau mai mici (de exemplu, proteste, conservarea culturii)				
Martori pasivi – persoane care au tăcut, au ales să ignore sau au acceptat discriminarea				
Agresori / Colaboratori – persoane care au inițiat sau au contribuit la acte de persecuție și violență				
Semne timpurii de avertizare – acțiuni de restricționare a drepturilor, umilire sau propagandă care au normalizat discriminarea				

D. Parcurhuri tematice pentru aprofundarea înțelegerii

O modalitate eficace de a explora muzeele și memorialele este aceea de a invita elevii și elevele să investigheze istoria prin intermediul unor teme selectate. Centrarea pe o anumită temă îi/le ajută să-și concentreze atenția, să observe în mod conștient și să se raporteze critic la ceea ce întâlnesc. Temele pot include:

- **Rezistența (spirituală și fizică):** acte de sfidare, supraviețuire și păstrarea demnității – fie prin rezistență armată, fie prin reziliență culturală și spirituală.
- **Viața de zi cu zi:** modul în care rutina obișnuită a vieții a fost perturbată, transformată, sau adaptată în condiții de persecuție și opresiune.
- **Legi și excluziune:** rolul legilor și reglementărilor (cum ar fi Legile de la Nürnberg și legi similare în alte țări) în privarea oamenilor de drepturi și în legitimarea discriminării.
- **Propaganda și antisemitismul:** modul în care imaginile, stereotipurile și propaganda antisemită de stat au răspândit ura și au justificat excluziunea sau violența.
- **Memorie și comemorare:** modul în care victimele sunt comemorate astăzi, ce aspecte sunt evidențiate și care sunt modalitățile în care societățile aleg să reprezinte această istorie.

Profesorii pot, de asemenea, adapta sau propune teme suplimentare în funcție de memorialul sau muzeul pe care intenționează să îl viziteze, de maturitatea elevilor și elevelor și de obiectivele educaționale.

Elevele și elevii pot forma grupuri mici, fiecărui grup fiindu-i atribuită o temă diferită. Pe parcursul vizitei la muzeu sau memorial, elevii și elevele observă, iau notițe și (acolo unde este permis) fac fotografii legate de tema care le-a fost atribuită. Această abordare poate integra și explorarea vizuală. De exemplu, elevele și elevii pot compara fotografii istorice cu spațiul actual, reflectând asupra a ceea ce s-a schimbat și a ceea ce lipsește: persoanele dispărute, clădirile distruse, vocile reduse la tăcere sau contrastul dintre trecutul marcat de violență și atmosfera liniștită din prezent etc. Elevii și elevele mai mari sau cu un nivel mai avansat de pregătire își pot asuma sarcina de a-și crea propriul tur ghidat, fotografiind elementele pe care le consideră cele mai semnificative și reconstituind povestea locului din perspectiva lor.

Conectarea explorării tematice cu perspectiva drepturilor omului amplifică impactul vizitei: elevii și elevele pot înțelege cum s-au manifestat în trecut atitudini și acțiuni precum discriminarea, tăcerea, antisemitismul sau solidaritatea și pot reflecta asupra relevanței lor continue în prezent.

Mai jos este propusă o modalitate de a pregăti și desfășura o astfel de activitate:

Înainte de vizită:

- Prezența elevilor și elevelor tema sau temele alese (a se vedea lista de mai sus). Această introducere poate fi realizată prin lecturi scurte, mărturii ale unor supraviețuitori, materiale vizuale sau discuții în clasă care stârnesc curiozitatea și oferă elevelor și elevilor un punct de plecare în abordarea temei.
- Oferiți informații privind contextul general sau exemple pentru fiecare temă, astfel încât elevii și elevele să știe ce să urmărească în timpul vizitei.
- Organizați elevele și elevii în grupuri mici; fiecare grup va primi sau își va alege o temă.

În timpul vizitei:

- Oferiți fiecărui grup **fișa de lucru** „*Observații: parcursuri tematice*” pe care să o completeze pe măsură ce vizitează muzeul/memorialul.
- Invitați elevii și elevele să noteze nu numai ceea ce observă, ci și gândurile și sentimentele lor legate de tema aleasă. Pe lângă completarea fișei, pot face fotografii (dacă este permis) sau pot crea desene ale elementelor semnificative, pe care le pot împărtăși ulterior colegilor și colegilor lor în cadrul prezentării de după vizită.
- Reamintiți-le că „dovezile” pot fi directe (obiecte, mărturii, expoziții) sau indirecte (lucruri care lipsesc, au fost șterse sau nu sunt menționate).
- Opțional, puteți să le arătați fotografii istorice ale locului respectiv legate de tema lor, dacă acestea sunt disponibile. Încurajați elevii și elevele, acolo unde fotografierea este permisă, să surprindă imagini din aceeași perspectivă ca cele istorice și să reflecteze asupra a ceea ce s-a schimbat sau a dispărut de-a lungul timpului. Compararea imaginilor din trecut și din prezent este valoroasă, dar nu este esențială – explorarea tematică funcționează chiar și fără fotografii.

După vizită (reflecție):

- Fiecare grup își împărtășește concluziile cu clasa, folosind notițe și eventual fotografii pentru a-și prezenta reflecțiile.
- Facilitați o discuție cu întrebări orientative:
 - Ce a dezvăluit tema voastră despre viața, drepturile și demnitatea oamenilor?
 - Ce legături ați observat între tema voastră și temele altor grupuri?
 - Cum a contribuit comparația dintre „atunci și acum” (fotografii, schimbări ale locului) la înțelegerea temei explorate?
 - Ce lecții despre drepturile omului și responsabilitatea civică aplicabile în prezent se pot desprinde din tema voastră?
 - Cum v-a ajutat tema alocată să înțelegeți antisemitismul – cauzele, efectele și modul în care s-a manifestat el la acea vreme?
 - Ce legături puteți face între antisemitismul din timpul Holocaustului și antisemitismul din prezent?
- Încurajați elevele și elevii să creeze un produs comun (poster, prezentare digitală sau reflecție scrisă) pentru a-și consolida și împărtăși cunoștințele.

Fișă de lucru: Observații: Parcursuri tematice

Tema grupului: _____

Întrebări orientative	Observații (Ce am văzut/auzit)	Reflecții (Ce am gândit/simțit)
Ce am observat (obiecte, povești, spații, fotografii, documente)?		
Ce a lipsit, a fost șters sau nu a fost menționat?		
Dacă grupul a comparat fotografii din trecut și din prezent, ce diferențe ați observat?		
Cum a ilustrat această temă impactul antisemitismului, al discriminării sau al încălcării demnității asupra oamenilor din acea perioadă?		
Ce lecții ne oferă această temă pentru prezent – despre antisemitism, drepturile omului sau despre modul în care oamenii se tratează unii pe alții?		

Resurse suplimentare

1. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene. (2011). *Human Rights Education at Holocaust Memorial Sites across the European Union: An Overview of Practices* Publicație disponibilă în limba engleză la:
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1790-FRA-2011-Holocaust-education-overview-practices_EN.pdf
2. Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene. (2011). *Discover the Past for the Future: The Role of Historical Sites and Museums in Holocaust Education and Human Rights Education in the EU*. Publicație disponibilă în limba engleză la:
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1792-FRA-2011-Holocaust-Education-Summary-report_EN.pdf
3. Rețeaua Europeană Memorie și Solidaritate (ENRS). (2024). *Preparing students for a visit to a memorial site*. Material video disponibil în limba engleză la: <https://www.youtube.com/watch?v=q9Dw4O3CU3c>
4. Alianța Internațională pentru Memoria Holocaustului (2023). *Carta pentru salvagardarea siturilor*. Publicație disponibilă în limba română la:
https://holocaustremembrance.com/wp-content/uploads/2024/06/IHRA_Safeguarding_Romanian_02_Single.pdf

Glosar

Locuri istorice

Locuri în care au avut loc evenimente importante din trecut. În contextul educației despre Holocaust, acestea pot include ghetouri, puncte de deportare, lagăre de concentrare, locuri de execuție sau clădiri care au jucat un rol în persecutarea unor persoane sau comunități.

Memoriale / Locuri memoriale / Locuri ale memoriei

Spații special conservate sau concepute pentru a onora și comemora victimele atrocităților din trecut, inclusiv victimele Holocaustului. Acestea pot varia de la muzee mari și foste complexe de lagăre la memoriale de mici dimensiuni, cum ar fi monumente sau plăci comemorative în spații publice.

Educația pentru drepturile omului

O abordare educațională care vizează promovarea înțelegerii, a respectului și a acțiunii privind drepturile și libertățile de care beneficiază toate persoanele. Aceasta implică trei dimensiuni interconectate:

- *Învățarea despre drepturile omului* – dobândirea de cunoștințe despre principiile, istoria și cadrele juridice ale drepturilor omului.
- *Învățarea prin drepturile omului* – utilizarea unor metode de predare participative, incluzive și bazate pe respect, care reflectă valorile drepturilor omului.
- *Învățarea pentru drepturile omului* – dezvoltarea competențelor necesare pentru a aplica aceste valori în viața de zi cu zi și a lua măsuri pentru protejarea drepturilor și a demnității celorlalți.

Competențe pentru cultură democratică⁵

Cadrul de referință al competențelor pentru cultură democratică (CRCCD) elaborat de Consiliul Europei definește un set complex de 20 de competențe de care elevii și elevele au nevoie pentru a participa în mod eficace la societățile democratice și interculturale. Aceste competențe includ valori, atitudini, abilități, cunoștințe și înțelegere critică. Printre acestea se numără empatia, gândirea critică, respectul pentru diversitate și spiritul civic – elemente cheie care sunt strâns legate de obiectivele educației despre Holocaust și drepturile omului.

Distorsionarea Holocaustului

Orice încercare – intenționată sau nu – de a scuza, denatura, minimiza sau manipula faptele istorice ale Holocaustului. Spre deosebire de negarea Holocaustului, distorsionarea nu susține că Holocaustul nu a avut loc, ci mai degrabă încearcă să denatureze faptele istorice, să diminueze amploarea Holocaustului, să transfere vina sau să reinterpreteze semnificația Holocaustului în scopuri politice, ideologice sau comerciale fără legătură cu acesta. Distorsionarea Holocaustului poate apărea sub diverse forme: de la minimizarea masivă a numărului de victime, învinovățirea evreilor pentru propria persecuție sau prezentarea Holocaustului ca pe un eveniment pozitiv, până la eforturi ale statelor de a manipula istoria Holocaustului, de a echivala Holocaustul cu alte evenimente care nu au nicio legătură cu acesta sau de a glorifica persoane și instituții complice la crimele sale. Distorsionarea Holocaustului subminează memoria victimelor și a supraviețuitorilor, diminuează înțelegerea publică a acestei istorii și alimentează antisemitismul și dezinformarea din prezent.

⁵ <https://ced.intercultural.ro/>

The PDF version
of this publication
is freely downloadable
at www.tolinstitute.org

This publication was developed with Assistance from the
Conference on Jewish Material Claims Against Germany
Supported by the German Federal Ministry of Finance.

